

Sammenhenger mellom klassestørrelse og læringsutbytte

REFERANSER:

Filges, T., Sonne-Schmidt, C. S. & Nielsen, B. C. V. (2018). Small class sizes for improving student achievement in primary and secondary schools: a systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 89(3). <https://doi.org/10.4073/csr.2018.10>

I flere land har det blitt vanlig å redusere størrelsene på klassene for å øke elevers læringsutbytte. Det kan likevel synes som det å redusere klassestørrelser faktisk kan være en ulempe for mange elevers læring, i tillegg til at reduserte klassestørrelser medfører økte utgifter for utdanningssektoren. Denne systematiske kunnskapsoversikten¹ ser på hvordan det å redusere klassestørrelser påvirker barn og unges læringsutbytte i lesing og i matematikk, og hvorvidt eventuelle gevinster ved klassereduksjon kan veie opp for økonomiske merkostnader som følge av tiltaket.

Bakgrunn

Gjennomsnittlig klassestørrelse i OECD-land per 2012 var 23 elever, men det er store ulikheter mellom land. I Korea og Japan var en klasse i 2012 på gjennomsnittlig 32 elever, mens gjennomsnittlig klassestørrelse i Estland, Island, Luxemburg, Slovenia og Storbritannia samme år var på 19 eller færre elever. Å organisere elevmassen i større klasser er kostnadsbesparende, og klassestørrelse er derfor en av faktorene som har størst innvirkning på økonomien i utdanningssektoren. Til tross for at utdanningssektoren ofte opplever store økonomiske utfordringer, velger flere og flere land å redusere klassestørrelser som et utdanningspolitisk tiltak ment for å øke elevers faglige læringsutbytte. Bakgrunnen for denne trenden er oppfatningen at mindre klasser legger bedre til rette for læring og dermed vil resultere i større læringsutbytte, både fordi hver elev får tilgang til mer av lærerens tid, fordi læreren får mer tid til direkte undervisningsrelaterte aktiviteter (for eksempel faglige oppgaver), og fordi læreren slipper å bruke like mye tid på klasseledelse (for eksempel sørge for ro i klasserommet). Det har likevel vist seg at lærere ikke nødvendigvis endrer praksis som følge av å ha færre elever i undervisningsrommet og at det dermed ikke er sikkert at klassereduksjon øker elevenes læringsutbytte. Skulle så være tilfelle, vil de økonomiske investeringene ved slike tiltak altså være bortkastet.

Formål

Den systematiske kunnskapsoversikten sammenstiller eksisterende forskningslitteratur om sammenhenger mellom klassestørrelse og læringsutbytte med fokus på elevenes læringsutbytte i lesing og matematikk. Den har også som mål å undersøke om faktorer som elevens prestasjonsnivå (høyt-/lavtpresterende), sosioøkonomisk bakgrunn eller etnisitet modererte effekten av tiltaket. I tillegg har artikkelen som mål å se på om varighet av tiltaket (redusere antall elever i en klasse) eller barnas alder ved starten av tiltaket påvirket resultatet.

¹ **Systematisk kunnskapsoversikt/-oppsummering:** Som regel en artikkel eller en rapport som gir en oversikt over et klart definert forskningsspørsmål. Oversikten bruker systematiske og eksplisitte metoder for å identifisere, utvelge og kritisk vurdere relevant forskning, samt for å innsamle og analysere data fra studiene som er inkludert i oversikten

Inkluderte studier

Kunnskapsoversikten baserer seg på kvantitative² studier knyttet til sammenhenger mellom reduksjon av klassestørrelse og læringsutbytte i lesing og matematikk. Reduksjon av klassestørrelse er ikke det samme som økt lærertetthet, og studier på effekten av økt lærertetthet ble derfor ekskludert. Studien måtte være kontrollert (randomisert-kontrollerte³, kvasi-randomisert-kontrollerte⁴ eller ikke-randomisert-kontrollerte⁵) eller ikke-randomisert. Den måtte måle læringsutbytte på klassenivå (ikke på skole- eller skolekrets nivå), og den måtte inkludere en veldefinert kontrollgruppe⁶, som måtte være større enn tiltaksgruppen. Studien måtte involvere deltakere fra opplæringsnivåene barnehage til og med videregående skole innenfor det allmenne utdanningssystemet.

Til sammen ni studier fra USA, Frankrike og Nederland ble inkludert i oversikten. Studien er fra tidsrommet 1989–2017 og inkluderer fire longitudinelle studier knyttet til det amerikanske STAR-programmet (*Student Teacher Achievement Ratio*) og fem kortere studier. STAR-studiene hadde fokus på langtidseffekten av klassereduksjon i 3. klasse og undersøkte elevers læring ved utgangen av hvert skoleår i fire år etter tiltaket ble innført. De andre fem studiene rapporterte resultater ved utgangen av ett skoleår. Samlet knyttet studiene seg til barn/elever i barnehage, 1., 2. eller 3. klasse, med unntak av én studie, som fokuserte på 10. klasse. Studienes omfang spente fra 104 elever til 11 567 elever. Reduksjonen i klassestørrelse varierte fra klassereduksjon med minimum én elev til klassereduksjon med minimum åtte elever. Størrelsen på tiltaksgruppe og kontrollgruppe varierte mellom studiene.

Resultat

Analysen viste at det å redusere antall elever hadde en nærmest ubetydelig, men positiv og statistisk signifikant effekt på læringsutbytte i lesing. Effekten var altså likevel liten: det er 53% sjans for at det å redusere størrelsen på klassen vil ha en positiv effekt på elevenes leseferdigheter. Resultatene knyttet til matematikk viste en negativ og statistisk ikke-signifikant effekt av tiltaket. Analysen viste en negativ generell effekt da elever i reduserte klasser har en 49% sjans for positiv effekt sammenlignet med elever i kontrollgruppen. Det er altså en mulighet for at elevenes læringsutbytte i matematikkfaget vil påvirkes negativt av en klassereduksjon.

Forskningsoversikten sier ingenting om hva som kan være en optimal klassestørrelse eller om sammenhenger mellom omfang av klassereduksjon og effekt på elevenes læring. Den inkluderer heller ingen studier som kan si noe om hvordan elevenes prestasjonsnivå, økonomiske bakgrunn eller etnisitet kan påvirke effekten av klassereduksjon.

Implikasjoner

Det å redusere klassestørrelser er kostbart og har ifølge denne systematiske forskningsoversikten liten eller ingen effekt på elevenes læringsutbytte. For noen elever vil det i verste fall kunne ha en negativ

² **Kvalitative data:** Representasjoner av menneskers handlinger, utsagn, egenskaper, meninger, karakteristika o.l., representert i form av tall (innhentet via spørreskjema, målinger o.l.). Målet med forskning basert på kvantitative data er ofte å redegjøre for årsakssammenhenger og effekter av tiltak, eller å tallfeste fenomener.

³ **Randomisert-kontrollert studie:** Et studiedesign hvor deltakerne er randomisert (tilfeldig fordelt) til en tiltaks- og kontrollgruppe. Resultatene blir vurdert ved å sammenlikne utfall i behandlings-/tiltaksgruppen og kontrollgruppen (r).

⁴ **Kvasi-randomisert-kontrollert studie:** En type inndeling i grupper som ikke er en 100 % tilfeldig fordeling, f.eks. fordeling ved hjelp av annen hver, fødselsdag eller ukedag/dag i måneden. Kvasirandomisering kan se tilfeldig ut, men fordelingen er forutsigbar og det er mulig å manipulere hvem som fordeles til hvilken gruppe.

⁵ **Ikke-randomisert studie:** Et klinisk forsøk som ikke har kontrollgruppe.

⁶ **Kontrollgruppe:** En gruppe som brukes som sammenligning for en tiltaksgruppe. Den har lignende karakteristika som tiltaksgruppen, men mottar et alternativt tiltak eller ingen tiltak.

virkning på deres læringsutbytte. Mer forskning på forholdet mellom klassestørrelse og læringsutbytte behøves for å kunne si mer om hvordan en reduksjon av klassestørrelse påvirker hva lærere og elever faktisk gjør i klasserommet og dermed hva som er mest kostnadseffektivt. Mer forskning knyttet til hvordan faktorer som elevens prestasjonsnivå, økonomiske bakgrunn eller etnisitet kan påvirke effekten av klassereduksjon, etterlyses også.